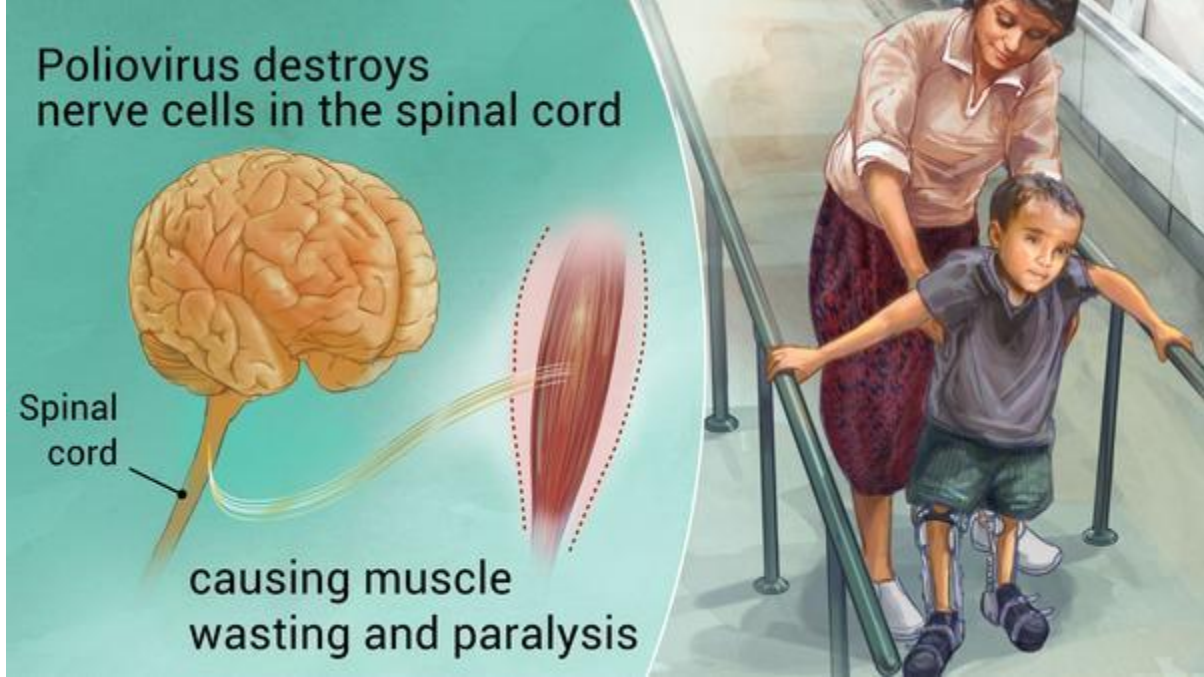

पोलिओ आणि त्याची लक्षणे

पोलिओ हा विषाणूमुळे होणारा अतिशय संसर्गजन्य आजार आहे. त्यामुळे मज्जासंस्थेवर हल्ला होतो आणि काही तासातच पुर्णपणे पंगुत्व येते या विषाणूचा प्रसार मुख्यत्वे माणसाकडून माणसाकडे त्याच्या मूलभूत उत्सर्जनातून होतो. किंवा क्वचितच नेहमीची प्रसारके (जसे दूषित पाणी किंवा अन्न) आणि लहान आतड्यांत विषाणूची संख्या झपाट्याने वाढते याची प्राथमिक लक्षणे म्हणजे ताप, थकावट, डोकेदुखी, वांत्या, मानेचे ताठपण आणि अंगदुखी २०० पैकी एका व्यक्तीस पायात कायमस्वरूपी व्यंग निर्माण होते त्यापैकी ५ टक्के ते १० टक्के रुग्ण इबसन मार्गातील स्नायू हालचाल करू शकत नाहीत त्यामुळे मृत्यु पावतात.

उपचार

पोलिओ बरा करण्यासाठी कोणताही उपाय नाही. तो फक्त टाळता येऊ शकतो. पोलिओची लस अनेकवेळा दिल्याने बालकांचे रक्षण होऊ शकते.

प्रतिबंध

पोलिओ लस

OPV (Oral Polio Vaccine) तोंडावाटे देण्याची पोलिओची लस आणि IPV (Inactivated Polio Vaccine) निष्क्रिय केलेली पोलिओ लस या महत्वाच्या असून त्याचे बरेच फायदे आहेत. पोलिओ निर्मुलनासाठी या दोन्ही प्रकारच्या लसी अत्यंत उपयुक्त आहेत. कारण OPV मुळे वैयक्तिक आणि सामुदायिक संरक्षण मिळते पोलिओ विषाणूचे संक्रमण रोखण्यासाठी OPV अतिशय महत्वाची आहे. IPV ही OPV चा उपयोग होण्यासाठीची पूर्वतयारी आहे त्यामुळे पोलिओ

निर्मुलनासाठी अत्यंत आवश्यक आहे. पोलिओ निर्मुलन कार्यक्रमात सर्व देशात OPV चा वापर थांबवतील तेंव्हा IPV चा वापर करून जनतेची प्रतिकारशक्ती वाढवली जाईल आणि जग पोलिओ मुक्त होईल.

पोलिओ लसीचे प्रकार

	OPV तोंडावाटे घेण्याची लस	IPV निष्क्रिय केलेली लस
घटक	जिवंत क्षीण केलेले पोलिओ विषाणू ट्रायबॅलन्ट OPV तीनही प्रकारचे पोलिओ विषाणू बायबॅलन्ट OPV प्रकार १ व ३ मोनोवॅलन्ट OPV कोणत्याही एका प्रकारचे पोलिओ विषाणू	तीनही प्रकारचे मृत निष्क्रिय केलेले पोलिओ विषाणू
कार्य कसे करते	शरीर रक्तात प्रतिपिंडे निर्माण होतात आणि क्षीण विषाणूंना प्रतिसाद देतात. पोटात विषाणूंची संख्या दुप्पट होण्याची क्षमता नियंत्रित करतात. आणि त्यामुळे इतरांना संसर्ग होत नाही.	शरीरात रक्तात प्रतिपिंडे निर्माण होतात. निष्क्रिय केलेल्या विषाणूंना प्रतिसाद देतात. व्यक्तीचे रक्षण होते. परंतू तरीही पोटात विषाणूंची दुप्पटीने वाढ होत असते. आणि त्यामुळे इतरांना संसर्ग होऊ शकतो.
व्यवस्थापन	सोपे, स्वयंसेवकच्या मदतीने नियमितपणे लसीकरण कार्यक्रम घेऊन पोलिओ निर्मुलन करता येईल.	प्रशिक्षित आरोग्य व्यवसायी मार्फत इंजेक्शन देऊन पोलिओ निर्मुलन कार्यक्रम राबवता येईल.

महत्वाच्या- वास्तविकता

- पोलिओ मुख्यतः ५ वर्षांपेक्षा कमी वयाच्या मुलांमध्ये होतो.
- २०० व्यक्तींपैकी एकास झालेल्या संसर्गामुळे आलेले पंगुपण हे कायमस्वरूपी असते. अशा प्रकारे पंगु झालेल्यांपैकी ५ टक्के ते १० टक्के व्यक्ती श्वसन मार्गातील स्नायू निष्क्रिय झाल्यामुळे मृत्यु पावतात.
- १९८८ पासून ९९ टक्के पोलिओ कमी झाला आहे. अंदाजे ३५०००० व्यक्तींना संसर्ग होईल असे तेंव्हा गृहीत धरले होते. सन २०१६ मध्ये फक्त ३७ व्यक्तींना संसर्ग झाल्याचे आढळले. जागतिक पातळीवर पोलिओ निर्मुलनासाठी करण्यात आलेल्या प्रयत्नांमुळे जवळजवळ १६ दशलक्ष व्यक्तींचे पोलिओमुळे येणा-या पंगुत्वापासून संरक्षण झाले आहे.
- जगभरात एक जरी बालक संसर्गित आढळले तरी सर्व बालकांना धोका आहे. पोलिओ निर्मुलन कार्यक्रम राबविण्यात कुचराई केल्यास पुढील दहा वर्ष दरवर्षी २००००० नवीन रुग्ण जगभरात वाधित होतील.
- बहुतांश देशांमध्ये, जागतिक सहकार्याने इतर संसर्गजन्य आजारांवरही मात करण्यासाठी परिणामकारक सर्वेक्षण आणि प्रतिकारशक्तीत वाढ करण्यासाठी प्रयत्न करण्यात येत आहेत.

संदर्भ: www.who.nic.in